

Kohti ihmisen ja suden rinnakkaiselo

SusiLIFE

Hankkeen virallinen nimi: Toward better human coexistence with wolves
(LIFE BOREALWOLF)

LIFE18 NAT/FI/000394

01.10.2019–30.09.2025

Toteuttajat

Rahoittajat

- Euroopan Unionin LIFE-ohjelma: 3,017 milj. €
- Maa- ja metsätalousministeriö: 720 000 €
- Ympäristöministeriö: 50 000 €
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry: 30 000 €*
- Toteuttajaorganisaatioiden omarahoitus: 1,697 milj. €
- Hankkeen budjetti yhteensä: 5,513 milj. €

*MTK ry rahoitti kotieläinten suojaamista ja vahinkojen ennaltaehkäisyä koskevia toimenpiteitä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kannen valokuva: Katja Ronkainen

Taitto: Kaskas Media Oy

Raportin on tuottanut SusiLIFE-hanke (LIFE BOREALWOLF, LIFE18 NAT/FI/000394). Hanke on täysin vastuussa tuottamastaan sisällöstä. Euroopan komissio tai CINEA eivät ole vastuussa aineistosta tai aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

Sisällysluettelo

Kohti ihmisen ja suden rinnakkaiselo.....	4
Sudet Suomessa.....	6
SusiLIFE-hankkeen tulokset	9
Suden DNA-näytekeräys ja seuranta.....	10
Vahinkojen ennaltaehkäisy.....	16
Poliisin ja erätarkastajan partio	20
Vuorovaikutus ja yhteistyö susialueilla	24
Mallinnustyökalut suden kannanhoitoon.....	28
Viestintä	32
Mitä suomalaiset ajattelevat susista?	36
SusiLIFE-hankkeen tärkeimmät tulokset.....	38

Ihmisten ja suden rinnakkaiselo on tärkeää sudelle, mutta myös paikallisille ihmisille.

Kuva: Katja Ronkainen

Kohti ihmisen ja suden rinnakkaiselo

Susia oli pitkään pääasiassa Itä-Suomessa. Viimeisten vuosikymmenten aikana laji levittäytyi länteen ja on menestynyt etenkin Lounais-Suomessa, missä on runsaasti valkohäntäpeuroja ja kauriita ravinnoksi. Ihmisen kanssa samoilla alueilla liikkuva susi aiheuttaa huolta, pelkoa ja joskus koira- ja tuotantoeläinvahinkoja.

Susi on poliittinen eläin. Lajista käydään kiivasta keskustelua, ja suden kannanhoidosta on erilaisia näkemyksiä. Usein keskustelu kärjistyy eriäviin näkemyksiin suden suojelusta ja metsästyksestä. Useimpien suomalaisten arkea susi ei juurikaan kosketa, mutta susialueilla asuvien kansalaisten ja elinkeinoharjoittajien elämään suden läsnäolo saattaa vaikuttaa paljonkin.

Susi on määritelty Suomessa erittäin uhanalaiseksi. Elinvoimaisen susikannan saavuttaminen ja ylläpitäminen on haastavaa, ellei jopa mahdotonta, jos kansalaiset eivät koe voivansa elää rinnakkain suden kanssa.

Mitä on rinnakkaiselo?

Onnistuneella rinnakkaiselolla tarkoitetaan tässä yhteydessä ihmisten ja susien elämää samalla alueella siten, että molemmille aiheutuisi tästä mahdollisimman vähän haittaa. Rinnakkaiselo ei edellytä ongelmatilanteiden täydellistä poistamista, vaan osaamista hallita ja ennaltaehkäistä kohtaamisia susien kanssa. On tärkeää, että ihmiset kokevat kohtaamisten kanssa pystyvän elämään.

Rinnakkaiselosta huolimatta sutta ei tarvitse sietää omalla pihallaan. Rinnakkaiselo on toimivaa esimerkiksi, kun suden jäljistä huolestunut kansalainen osaa ottaa yhteyttä oikeaan tahoon tai tunnistaa ja poistaa pihaltaan sutta houkuttelevat tekijät, kuten ravinnoksi kelpaavat jätteet. Tarvitaan yhteistyötä kansalaisten, petoyhdyshenkilöiden ja riistaviranomaisten kesken. Sen avulla alueen susia seurataan, pihakäyntejä ennaltaehkäistään aktiivisesti ja toistuviin pihakäynteihin puututaan ennen kuin sudesta aiheutuu vaaraa.

SusiLIFE

Vuonna 2019 käynnistynyt EU LIFE -rahoitteinen SusiLIFE-hanke (engl. LIFE BOREALWOLF) edisti paikallistason vuorovaikutusta, toi työkaluja susien aiheuttamien haittojen ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä välitti tietoa sudesta ja sen käyttäytymisestä. Hanke päättyi vuonna 2025.

SUSILIFE-HANKKEELLA OLI KOLME PÄÄTAVOITETTA:

1. Vähentää suden läsnäoloon liittyviä negatiivisia vaikutuksia, kuten pelkoa, huolta ja koiria- ja kotieläinvahinkoja.
2. Lisätä suden hyväksyttävyyttä yhteiskunnassa.
3. Kehittää työkaluja kannanhoitoon, kuten susien laittoman tappamisen ehkäisemiseen.

SusiLIFE-hanke oli viiden toimijan yhteisponnistus

Luonnonvarakeskus (Luke) toimi hankkeen koordinaattorina. Sen tehtävä oli huolehtia hankkeen läpiviemisestä, toimenpiteiden seurannasta, raportoinnista, taloushallinnosta ja viestinnästä. Lisäksi Luke kehitti DNA-seurantaa ja kannanhoidon mallinnustyökaluja sekä osallistui petoyhdyshenkilöverkoston kehittämiseen.

Suomen riistakeskus keskittyi susivahinkojen ennaltaehkäisyyn ja yhteistyöhön susialueilla. Se kehitti petoyhdyshenkilöverkostoa ja reviiriyhteistyöryhmiä. Lisäksi riistakeskuksen SusiLIFE-suunnittelijat tekivät yhteistyötä susialueiden asukkaiden kanssa.

Metsähallitus osallistui sekä viestintätoimiin että erävalvontaan. Metsähallituksen erätarkastaja oli Itä-Suomessa toimivan eräpartion toinen osapuoli. Metsähallitus oli myös vastuussa toimittajille järjestettävistä tapahtumista.

Itä-Suomen poliisilaitos keskittyi erävalvontaan. Eräpartion toinen osapuoli oli poliisi.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri (SLL Uusimaa) järjesti vuosina 2022 ja 2023 yleisö- ja mediatilaisuuksia sekä kouluvierailuja Länsi-Uusimaalla.

Toteuttajat tekivät tiivistä yhteistyötä vastuurajojen yli. SusiLIFE-hankkeessa työskenteli noin 65 eri henkilöä, ja tehtävistä seitsemän oli kokoaikaisia.

Hankkeen teemat

DNA näytekeräys ja seuranta

Vuorovaikutus ja yhteistyö susialueilla

Poliisin ja erätarkastajan partio Itä-Suomessa

Vahinkojen ennaltaehkäisy

Mallinnustyökalut suden kannanhoitoon

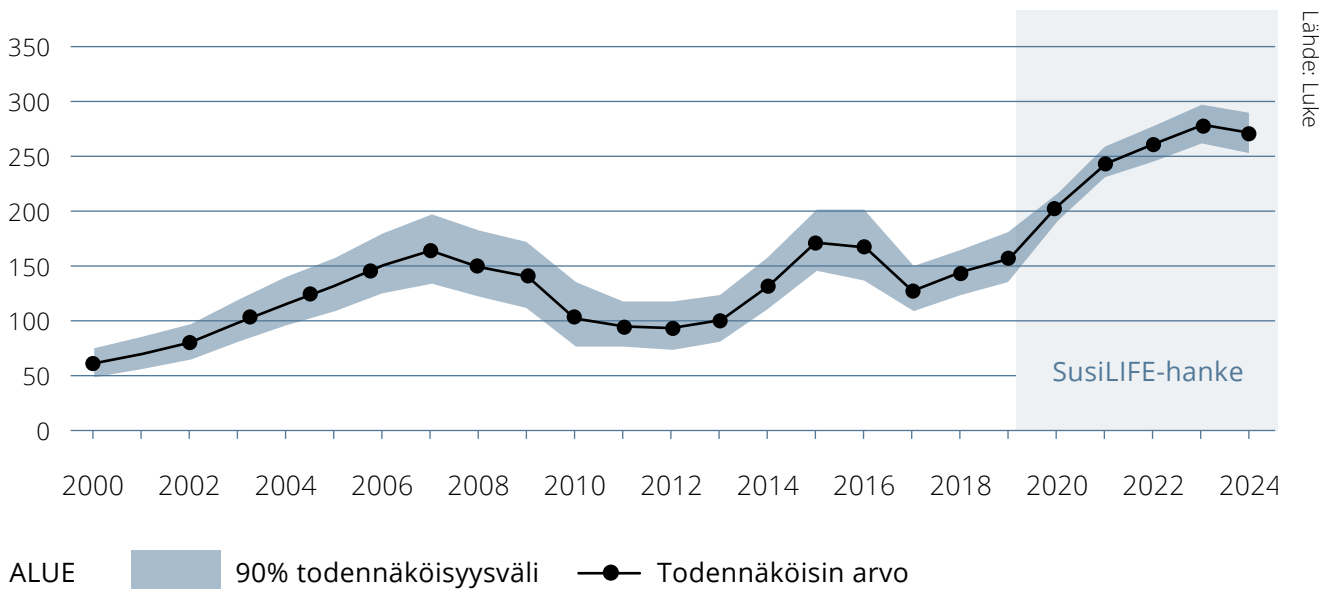
Viestintä

Sudet Suomessa

Susikanta on kasvanut SusiLIFE-hankkeen aikana.

Luonnonvarakeskuksen tuoreimman kanta-arvion mukaan Suomessa oli maaliskuussa 2024 arviolta 277–321 sutta (90 % todennäköisyydellä). Kanta-arvio on vuosittainen arvio susikannan koosta ja levinneisyydestä. Kanta-arvion tekee Luonnonvarakeskus, mutta arvion aineisto koostuu muun muassa kansalaisten tekemistä ja peto-yhdyshenkilöiden kirjaamista susihavainnoista sekä suden DNA-näytteiden tuloksista.

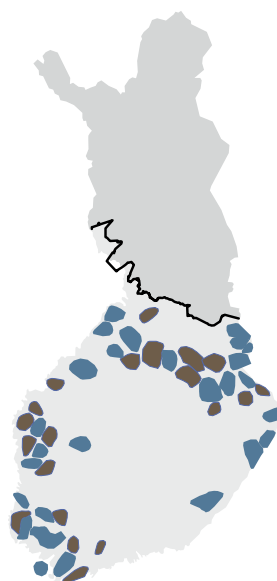
Suomessa oli maaliskuussa 2024 arviolta 277–321 sutta.

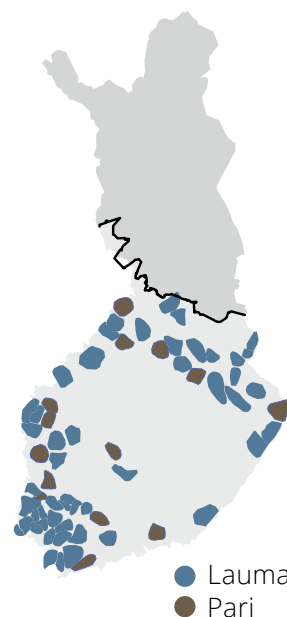
Kuva 1: Susien yksilömäärä Suomessa vuosina 2000–2024. Kuvassa näkyy todennäköisin arvo ja 90 % todennäköisyysväli. Arvio koskee kokonaan Suomen puolella elävää maaliskuista susikantaa, eli rajalaumojen sudet eivät ole kuvassa mukana. Kannankehitystä koskeva kuvaus vastaa hankehakemuksen kuvausta, ja eroaa näin ollen Suomen koko kannan kuvauksesta.

Kuva 2: Suomen kartta, jossa näkyvät vierekkäin vuoden 2019 reviirit ja vuoden 2024 reviirit. SusiLIFE-hanke toimi poronhoitoalueen eteläpuolella, tämä raja on esitetty kartassa viivalla.

Maaliskuu 2019

Maaliskuu 2024

Kuva: Mari Tikkunen

Susi on laumassa elävä koiraeläin

Susi on kookas koiraeläin, joka elää suurimman osan elämästään perhelaumassa. Susi on erittäin sopeutuvainen ja pärjää monenlaisissa elinympäristöissä.

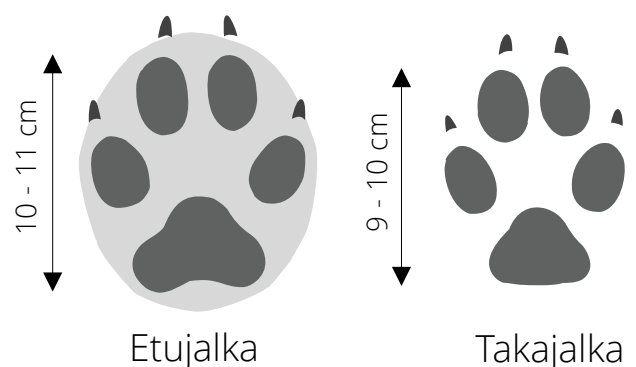
Se on lihansyöjä, joka saalistaa suuria nisäkkäitä. Sen pääasiallisia saaliseläimiä ovat hirvieläimet, kuten hirvi ja valkohäntäpeura.

Sudet elävät laumoissa, joilla on kullakin oma reviiri. Susipari on yhdessä koko elinikänsä, ja jos paria ei häiritä, ne asuttavat samaa reviiriä vuodesta toiseen suunnilleen samalla paikalla. Reviirien koko vaihtelee, mutta keskimääräinen suomalaisen susireviirin halkaisija on 25–40 kilometriä. Jälkeläiset asuvat synnyinreviirillään yleensä vuoden tai kaksi.

Kevättalvella nuoret sudet lähtevät synnyinlaumastaan etsimään kumppania ja omaa reviiriä. Susien vaellusreitit voivat ylittää kymmenistä jopa tuhansiin kilometreihin. Kokemattomat nuoret sudet eksyvät aikuisia useammin lähelle asutusta. Ajan myötä uusi reviiri tulee tutuksi, ja pihavierailut yleensä vähenevät.¹

Mitä on suden kannanhoito?

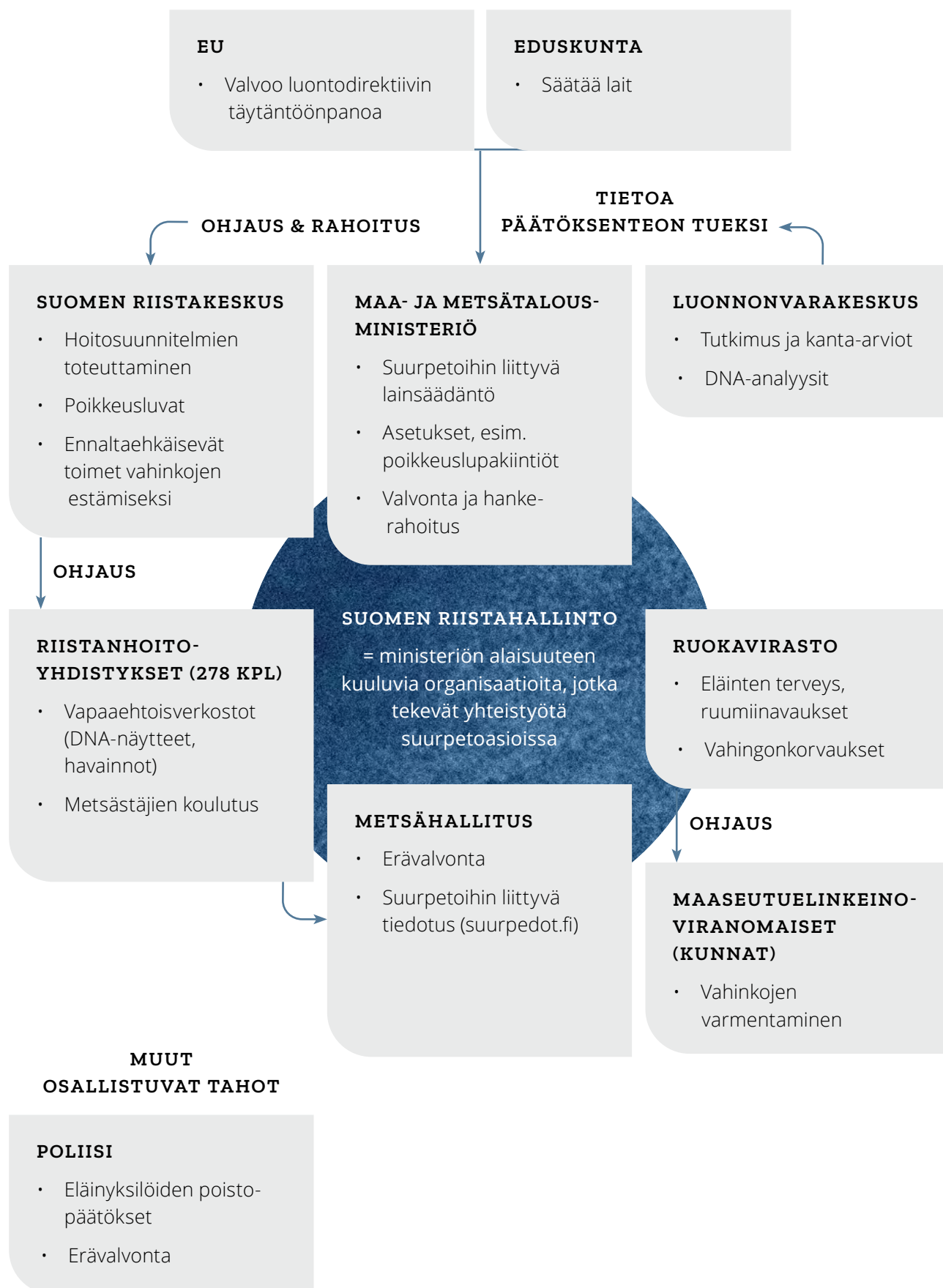
Suden kannanhoidolla tarkoitetaan toimia, joilla pyritään ylläpitämään susikantaa ja sen kehitystä pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Suomessa suurpetojen kannanhoidon tavoitteena on turvata lajien säilyminen osana luontoa. Kaikille neljälle suurpetolajille on laadittu kansalliset hoitosuunnitelmat. Suunnitelmissa esitetään toimenpiteitä, joilla lajisuojelu ja suurpetojen kanssa samoilla alueilla asuvien ihmisten tarpeet pyritään sovittamaan yhteen. Tärkeä perusta kannanhoidolle on aina ajankohtainen ja luotettava tieto lajin biologiasta ja ekologiasta.

Kuva 3: Suden tassunjälki

¹ Kojola, I., Hallikainen, V., Mikkola, K., Gurarie, E., Heikkinen, S., Kaartinen, S., Nikula, A., & Nivala, V. (2016). Wolf visitations close to human residences in Finland: The role of age, residence density, and time of day. *Biological Conservation*, 198, 9-14.

Kuka päättää susista Suomessa?

SusiLIFE- hankkeen tulokset

Suden DNA-näytekeräys ja seuranta

DNA paljastaa susista tietoa, jota ei saada selville millään muulla keinolla. Tieto susikannan koosta ja levinneisyydestä hyödyttää viranomaisia, riistahallintoa, päättäjiä ja kansalaisia.

Tietoa susien liikkumisesta ja lisääntymisestä kaipaavat niin tutkijat kuin kansalaisetkin. Missä kulkevat lauman reviirin rajat? Onko reviirille syntynyt pentuja? Mistä nuori susi on tänne vaeltanut? Onko sama susi liikkunut alueella aiemmin vai onko se vain läpikulkumatkalla? Näihin kysymyksiin vastataan DNA-näytteiden avulla.

DNA:ta tutkitaan yleensä suden jätöksistä. Toisinaan näyte saadaan lumelta kerätystä suden virtsasta tai saaliin puremajäljestä. Kuolleista susista saadaan kudospnäyte.

Susien DNA-näytteitä on kerätty Suomessa vuodesta 2013 alkaen, mutta vain osasta susireviirejä.

Tavoite

Laajentaa suden DNA-näytekeräys lähes kaikille vakituksille susireviireille.

Toimenpiteet

- Uusia DNA-näytekerääjiä koulutettiin vuosittain.
- Viestintää DNA-näytekeräyksestä, DNA-analyysistä ja sen tuloksista tehostettiin.
- DNA:ta siirryttiin analysoimaan uudella ja aiempaa tarkemmalla SNP-menetelmällä.

Tieto susikannan koosta ja levinneisyydestä hyödyttää viranomaisia, riistahallintoa, päättäjiä ja kansalaisia.

Tulokset

VAPAAEHTOISTEN MÄÄRÄ KASVOI

Suden jälkiä ja jätöksiä etsivät Luken ja Suomen riisikeskuksen kenttätöntekijät sekä joukko vapaaehtoisia. Keräyksen laajentamiseksi hanke koulutti lisää vapaaehtoisia. Vapaaehtoisten DNA-näytekerääjien koulutuksia järjestettiin vuosittain. Vuosina 2020–2024 koulutuksiin ilmoittautui yli 600 henkilöä, ja koulutustallenteita katsottiin lähes 1 000 kertaa. Vapaaehtoisten keräämien näytteiden osuus kaikista näytteistä kasvoi 20 prosentista (talvella 2018–2019) 63–70 prosenttiin (talvet 2021–2024).

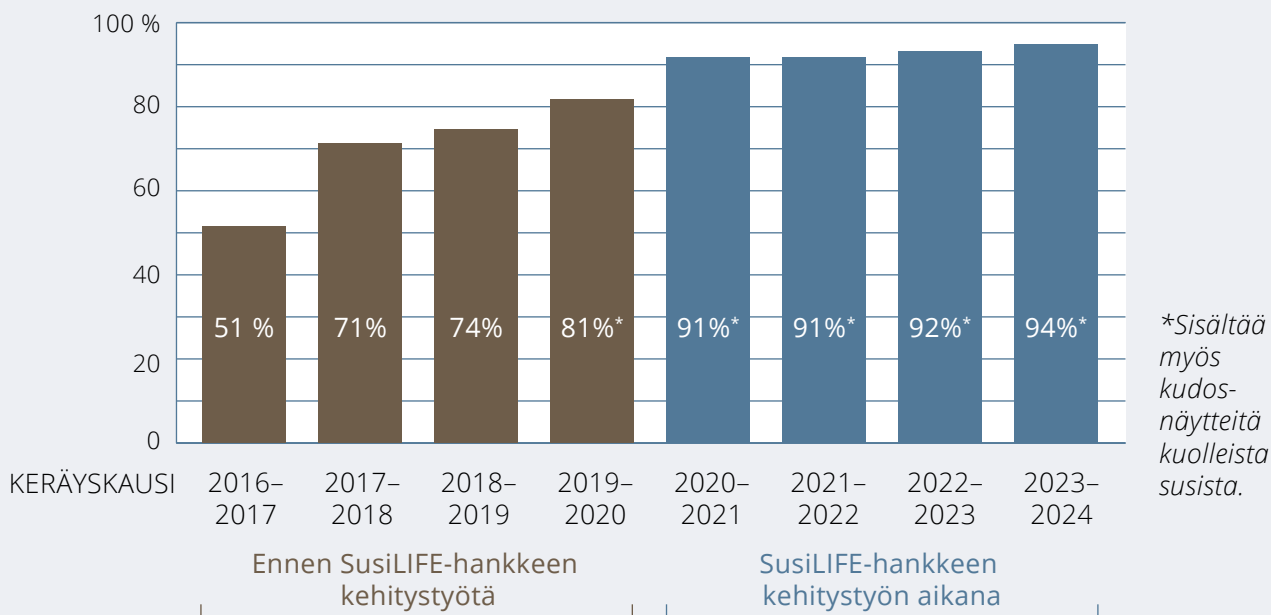

Suden uloste. Kuva: Jaakko Alalantela

DNA:TA KERÄTTIIN NOIN 90 PROSENTILTA SUSIREVIIREISTÄ

Hankkeen aikana susikanta kasvoi, ja Suomeen muodostui uusia susireviirejä. Hankkeen aikana 86–94 prosentilla reviireistä analysoitiin vähintään yksi DNA-näyte. Yhteensä DNA-näytteitä kerättiin hankkeen aikana 5 922 kappaletta.

Kuva 4: Osuus (%) vakiintuneista susireviireistä, joilta on kerätty vähintään yksi DNA-näyte

DNA-keräys Ullavalla. Kuva: Mikael Luoma

DNA-näyte. Kuva: Riikka Hurri

SUDEN DNA-NÄYTEKERÄYKSEN VIESTINTÄ TEHOSTUI

Viestintä vapaaehtoisverkostosta, DNA-analyysistä ja näytteistä saaduista tuloksista oli keskeisessä roolissa näytekeräyksen laajentamisessa.

Neutraali faktatieto susikeskustelun pohjana motivoi monia DNA-näytekerääjiä. Lisäksi oman alueen susiyksilöt ja niiden historia kiinnostavat kansalaisia. Hankkeessa koottiinkin DNA-tulokset joka vuosi reviireittäin, ja koosteesta viestittiin erityisesti paikallis- ja aluelehtiin.

Hankkeen aikana vanha Riistahavainnot.fi-verkkopalvelu uudistettiin yhteistyössä tiedonkäyttäjien kanssa. Nykyisessä [Luonnonvaratieto.luke.fi](https://luonnonvaratieto.luke.fi)-palvelussa julkaistaan tiedotteet keräyskauden alkamisesta ja päättymisestä sekä kootaan tulokset karttapalveluun. Vuonna 2024 suurpetohavaintoihin ja DNA-tuloksiin tutustui sivustolla yli 98 000 kävijää.

Oman alueen susiyksilöt ja niiden historia kiinnostavat kansalaisia.

Suden ulostetta tiellä. Kuva: Antti Härkälä

DNA-analyysi. Kuva: Terhi Iso-Touru

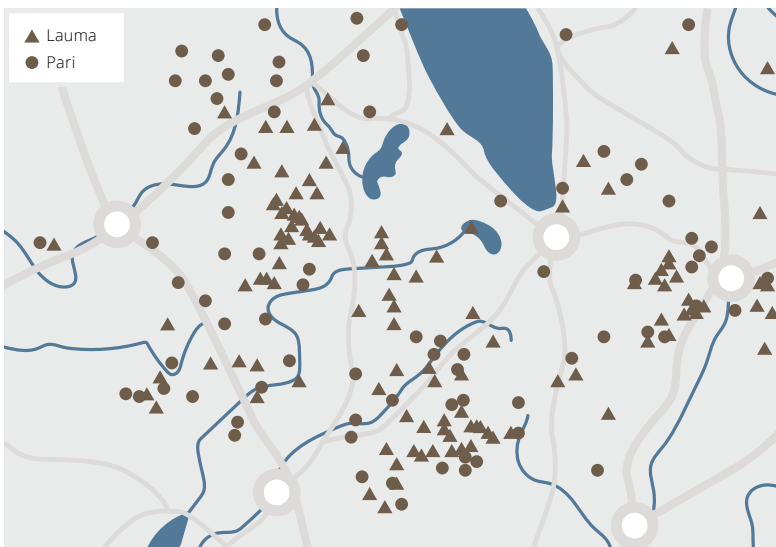

MITEN DNA-TULOSTEN AVULLA TUNNISTETAAN SUSIREVIIRIEN RAJAT? ESIMERKKI LAITILAN, MYNÄMÄEN JA YLÄNEEN ALUEELTA

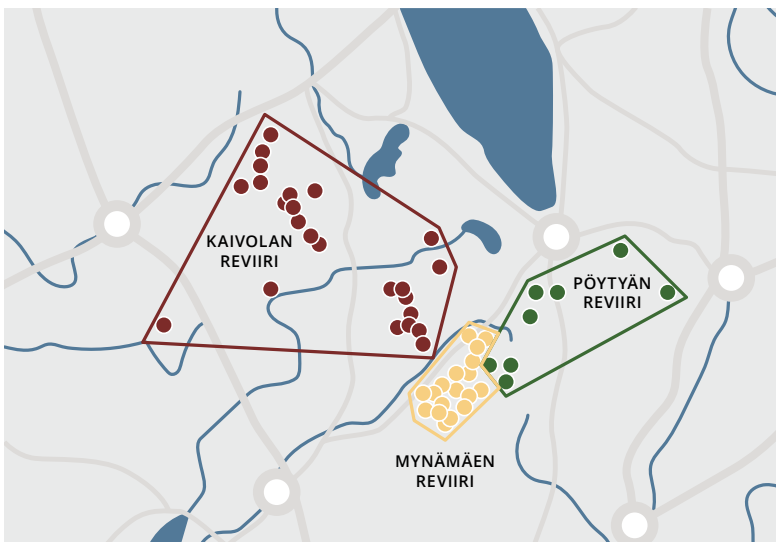
Tassu on Luken suurpetohavaintojärjestelmä, jonne petoyhdyshenkilöt kirjaavat tehdyt havainnot. Siellä ilmoitetut Tassu-havainnot ovat kanta-arvion kivijalka. Haasteita aiheuttaa se, ettei havainnoista pysty varmuudella tunnistamaan, mistä yksilöstä havainto on tehty. Susilauma liikkuu laajalla alueella, eivätkä lauman jäsenet liiku aina yhdessä. Tämä hankaloittaa laumojen tunnistamista ja erottamista toisistaan havaintojen perusteella.

Onneksi DNA-tulokset ja Tassu-havainnot täydentävät toisiaan. DNA-tuloksista selviää, mitkä näytteet ovat peräisin samasta susiyksilöstä, ja mistä muualta saman yksilön näytteitä on löytynyt.

DNA-tulosten tulkintaa helpottaa se, että susipareilla ja -laumoilla on oma vakiintunut reviirinsä, jota ne puolustavat muilta susilta. Jos samalta alueelta löytyy toistuvasti eri susiyksilöiden DNA-näytteitä, voidaan päätellä, että nämä sudet kuuluvat samaan laumaan. Samalla voidaan piirtää suuntaa antava reviirirajaus.

Kuva 5: Tassu-järjestelmään kirjautut susien lauma- ja parihavainnot ajanjaksolta 1.8.2019—28.2.2020. Parihavainnot on merkitty ympyröillä. Laumahavainnot on merkitty kolmioilla.

Kuva 6: Analysoidut DNA-näytteet ja niiden pohjalta päätellyt reviirirajat.

Vahinkojen ennaltaehkäisy

Sudet tappavat ja vahingoittavat vuosittain koti- ja tuotantoeläimiä Suomessa. Rinnakkaiselon kannalta on tärkeää kehittää toimivia keinoja eläinten suojaamiseksi.

Poronhoitoalueen eteläpuolella sudet aiheuttavat eniten vahinkoa lampaille. Suden tappamia lampaita kirjataan nykyään noin 400–500 yksilöä joka vuosi. Lisäksi valtio maksaa korvauksia vuosittain noin 50:stä suden vahingoittamasta tai tappamasta koirasta. Useimmiten suden tappamaksi joutuu metsästyskoira, joka työskentelee kaukana ihmisestä.

Kotieläimiä voidaan suojata pedoilta monin keinoin. Esimerkiksi oikein pystytetty ja säännöllisesti huollettu sähköistetty petoaita suojaa laitumella olevia eläimiä tehokkaasti¹. Kaikki suojausmenetelmät eivät kuitenkaan sovi kaikille tiloille. Ratkaisut on räätälöitävä tilakohtaisesti tuotantosuunnan, laidunten sijainnin ja maaston mukaan.

¹ Pellikka, 2020: An evaluation report on the best damage mitigation practices used in wolf conservation. SusiLIFE-hankkeen raportti: [lukepublic.blob.core.windows.net/\\$web/MNGMT/COMM/gold/susilife/SusiLIFE_livestock-best%20practice-report_final.pdf](https://lukepublic.blob.core.windows.net/$web/MNGMT/COMM/gold/susilife/SusiLIFE_livestock-best%20practice-report_final.pdf).

Tavoite

Vähentää kotieläin- ja koiravahinkoja kehittämällä työkaluja ja jakamalla tietotaitoa eläinten suojaamiseen.

Toimenpiteet

- Suomen riistakeskuksen suunnittelijat tekivät tilavierailuja ja suunnittelivat eläinten suojausta yhdessä tilallisten kanssa.
- Suomeen tuotiin uusia karkotinlaitteita, ja niiden toimivuutta testattiin yhteistyössä tilallisten kanssa. Kotieläintiloilla oli mahdollisuus hakea SusiLIFE-hankkeen rahoittamia petoaitamateriaaleja riistakeskukselta.
- Metsästyskoirien susisuojaaliivejä testattiin yhdessä metsästäjien kanssa.

Tulokset

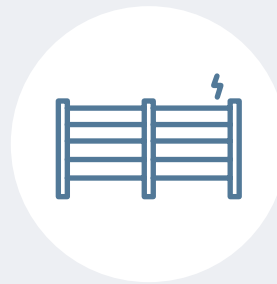
yli 270 tilavierailua

168 riista- ja valvonta-
kameraa

184 ääni- ja valo-
karkotinta

72 km sähköistettyä
petoaitaa

KOTIELÄINTILAT SAIVAT TUKEA JA APUA

On tärkeää, että kotieläintilallisten huoli susista otetaan vakavasti, eikä ihmisiä jätetä yksin haasteiden kanssa. Neuvonnalle ja tuelle on ollut selkeä tarve, mistä kertovat lukuisat yhteydenotot hankesuunnittelijoihin.

Usein haasteena on, että petoaitaa haetaan eläinten suojaksi vahingon sattumisen jälkeen. Hankkeessa otettiin käyttöön ennakoiva lähestymistapa: suunnittelijat kartoittivat laidunkauden alkaessa tiloja, joissa riski susivahingoille on suurin, ja olivat yhteydessä tilallisiin.

Eläintilalliset arvioivat yhteistyön hankkeen kanssa sujuvaksi ja hankkeen lainaamat tarvikkeet, etenkin kamerat ja sähköverkkoaidat, pääosin hyödyllisiksi. Eläintiloille lähetettyyn kyselyyn vastasi 53 tilallista, joista 89 prosenttia koki hankkeessa toteutetuille toimille tarvetta jatkossakin.

Lammastilalla. Kuva: Mari Lyly

UUDET SUOJAUSMENETELMÄT MONIPUOLISTIVAT TYÖKALUPAKKIA

Hankkeessa myös testattiin uudenlaisia suojausmenetelmiä. Näitä olivat lampaiden GPS-pannat liikkeiden seuraamiseen ja varhaiseen puuttumiseen, riista- ja valvontakamerat laitumen reunamien valvomiseen sekä lippusiima ja erilaiset ääni- ja valokarkotteet, joiden tarkoitus on säikäyttää pedot tiehensä.

Suurimmalla osalla tiloista ei tapahtunut vahinkoja suojausmenetelmien käyttöön ottamisen jälkeen. Tilalliset olivat hyvin kiinnostuneita kokeilemaan ja testaamaan apukeinoja hankaliin tilanteisiin.

Ääni- ja valokarkotin. Kuva: Mari Tikkunen.

Hankkeen toimenpiteistä huolimatta susien lampaille aiheuttamat vahingot kasvoivat. Todennäköisesti ilmiö liittyy susikannan kasvuun etenkin Länsi-Suomessa, jossa on paljon lammastiloja. On mahdotonta selvittää, kuinka paljon vahingot olisivat kasvaneet ilman hanketta. Suunnittelijoiden työkenttä oli laaja eikä kolmen henkilön työpanoksella pystytty auttamaan kaikkia kotieläintiloja. Etenkin laidunkaudella suunnittelijoiden puhelimet soivat taukoamatta, ja kysyntää oli enemmän kuin apua mahdollista tarjota.

METSÄSTYSKOIRIEN SUSISUOJALIIVIT OSOITTAUTUIVAT SOPIVIKSI SUOMALAIISIIN OLOSUHTEISIIN

Hanke selvitti metsästyskaudella 2024–2025 suojaliivien toimivuutta suomalaisissa metsästysolosuhteissa. Testiin osallistui 200 metsästäjää koirineen. Kokeemukset olivat pääosin myönteisiä: liivit lisäsivät turvallisuudentunnetta ja ne koettiin hyväksi keinoksi vähentää susivahinkojen riskiä.

Testissä käytettiin kahta viiltosuojin ja teräspiikein varustettua liivimallia. Kokeilun aikana yksi liiviä käyttänyt koira joutui suden hyökkäyksen kohteeksi, mutta selvisi lievin vammoin. Suurin osa koirista tottui liiveihin hyvin, ja niiden todettiin suojaavan myös muilta vaaroilta kuin sudelta. Haasteita liittyi liivien istuvuuteen ja jäykkyyteen, ja osa testaajista koki liivin kastuessaan raskaaksi.

Kokeilu lisäsi tietoisuutta suojaliiveistä. Yli puolet osallistujista kertoi suhtautuvansa liiveihin aiempaa myönteisemmin, ja valtaosa halusi lunastaa liivin omakseen.

MENETELMÄT KOTIELÄINTEN SUOJAAMISEEN YHDESSÄ TYÖKALUPAKISSA

Työkalupakki toimii käytännön oppaana eläintilallisille. Se kokoaa yhteen laajan valikoiman keinoja, joilla kotieläimiä voidaan suojata erityisesti susien, mutta myös muiden suurpetojen aiheuttamilta vahingoilta.

Sähköistetty petoaita on varmin keino eläinten suojaamiseen, mutta se edellyttää oikeaoppista asennusta ja säännöllistä huoltoa, eikä se sovellu kaikille kohteille. Muita tärkeitä suojausmenetelmiä ovat siirrettävät yöaitaukset, lippusiimat, riistakamerat, laumanvartijakoirat sekä ääniin ja valoihin perustuvat karkottimet. Lisäksi opas käsittelee muita ennaltaehkäiseviä käytäntöjä, kuten eläinten tarkkailua GPS-laitteilla tai laiduntapojen muuttamista.

Kotieläinten suojaamista voidaan tehostaa eri suojausmenetelmiä yhdistämällä. Oppaassa korostetaan tilakohtaista harkintaa suojausratkaisuja suunnitellessa. Osa ratkaisuista voi tulla tarpeelliseksi petovahingon sattuessa, kun tarvitaan nopeaa lisäsuojaa eläimille.

Suojaliivi. Kuva: Juha Tissari

Poliisin ja erätarkastajan partio

Eräpartio työskenteli Itä-Suomessa vuoden 2024 loppuun saakka. Poliisista ja erätarkastajasta koostunut partio tuki paikallisia suurpetoihin liittyvissä ongelmatilanteissa ja teki erävalvontaa näkyväksi.

Susi lisääntyy tehokkaasti, mutta silti susikanta kasvaa hitaasti. Kannan hidasta kasvua eivät selitä pelkästään luonnolliset kuolemat, liikenneonnettomuudet tai laillinen metsästys. Tutkimuksen mukaan yksi syy susikannan hitaaseen kasvuun on laitton tappaminen. Rikoksesta epäillyt jäävät harvoin kiinni.¹

Yksi syy susien laittomaan tappamiseen on luultavasti turhautuminen viranomaisten kykyyn hoitaa susien ja muiden suurpetojen aiheuttamia konflikteja. Poliisille kuuluu esimerkiksi vaaraa aiheuttavan suurpedon karkottaminen tai lopettaminen. Riistakeskus puolestaan puuttuu toistuvia vahinkoja aiheuttaviin yksilöihin myöntämällä karkotus- ja/tai poikkeuslupia.

Tavoite

Estää ennalta, paljastaa ja torjua metsästysrikollisuutta, erityisesti suurpetoihin liittyvää laitonta pyyntiä, sekä neuvoa ja tukea kansalaisia suurpetoihin liittyvien ongelmatilanteiden vähentämisessä tai poistamisessa.

Toimenpiteet

- Poliisin ja erätarkastajan partio neuvoi ja tuki kansalaisia, kotieläintilallisia, maanomistajia ja luonnossa liikkuja suurpetoihin liittyvien ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi ja vähentämiseksi.
- Partio suoritti monipuolista yleisvalvontaa harvaan asutulla alueella ja kohdennettua viranomaisvalvontaa esimerkiksi siellä, missä on aiemmin esiintynyt suurpetojen laitonta tappamista.

¹ Pohja-Mykrä, M., & Kurki, S. (2013). Suurpetopolitiikka kriisissä: salakaadot ja yhteisön tuki.

Erätarkastaja. Kuva: Jaakko Alalantela

Tulokset

PAIKALLISET ASUKKAAT SAIVAT APUA MUUN MUASSA SUURPETOJEN PIHAVIERAILUIHIN

Partio ohjasi ja neuvoi kansalaisia suurpetoihin liittyvissä haasteissa ja tarkasti esimerkiksi kohteita, joissa karhu oli tehnyt tuhoa mehiläistarhassa. Lumiseen aikaan partio selvitti esimerkiksi susien pihavierailujen syitä ja selvitti, miten tilannetta ratkotaan. Joskus kyse oli ravintohoukuttimien (esimerkiksi jätteiden tai kotieläinten jälkeisten) poistamisesta pihan läheisyydestä, joskus partion poliisi valvoi suurriistavirka-apuna (SRVA) suoritettavaa karkotusta tai lopettamista. Saadun palautteen perusteella kansalaiset olivat tyytyväisiä partion apuun.

Lumiseen aikaan partio selvitti
esimerkiksi susien
pihavierailujen syitä.

1 073 kpl

Valvonnan yhteydessä tarkastetut metsästys- ja aseluvat

228 kpl

Kalastuksenvalvonta

74 kpl

Tehdyt Tassu-havaintokirjaukset

49 kpl

Kerätyt suden DNA-näytteet

25 kpl

Metsästysrikokset, rikosilmoitus

22 kpl

Metsästysrikokset, sakkomenettely

23 kpl

Muut rikokset, rikosilmoitus

34 kpl

Muut rikokset, sakkomenettely

Tunnusluvut kuvaavat partion toiminnan suorituksia kokonaisuudessaan viiden vuoden aikana. Suteen liittyviä rikoksia tuli harvoin vastaan.

LISÄÄNTYNYT VALVONTA KASVATTI METSÄSTYSRIKOSTEN KIINNIJÄÄMISRISKIÄ

Partion yleisvalvonnan painopiste oli metsästyksen luvallisuuden, ampumaseiden hallussapidon ja luvallisen metsästyksen yhteydessä käytettävien metsästystapojen valvonnassa. Lisäksi partio valvoi aseiden asianmukaista kuljetamista ajoneuvoissa.

Kohdennettua valvontaa tehtiin suunnitellusti ja tietoon perustuen alueilla, joilla tiedettiin liikkuvan susia ja joilla oli aiemmin havaittu metsästysrikoksia. Partiolle perustettiin vihjepuhelin, jonka kautta partio sai runsaasti yhteydenottoja susiin kohdistuvasta häirinnästä tai laittomasta tappamisesta. Valvonnan avulla lisättiin kiinnijäämisen todennäköisyyttä ja estettiin ennalta rikoksia. Hankkeen aikana syntyi ainakin kaksi uutta susireviiriä alueille, joissa partio suoritti merkittävässä määrin valvontaa.

PARTIO PUUTTUI LUVATTOMIIN HAASKOIHIN

Yleisvalvonnan yhteydessä partio valvoi tiedossa olevia luvallisia ja luvattomia haaskapaikkoja, joissa suurpetoja ja muita luonnonvaraisia eläimiä ruokittiin. Etenkin luvattoman haaskaruokinnan huomattiin houkuttelevan suurpetoja asutuksen lähelle, mistä puolestaan syntyi ongelmia. Hankkeen edetessä havaittiin, että valvontatoiminta vähensi luvattomien haaskojen määrää erityisesti Pohjois-Karjalan alueella.

ERÄVALVONNAN VIRANOMAISTEN YHTEISTYÖ KEHITTYI

Valvontaviranomaisten, eli poliisin, Metsähallituksen, Rajavartiolaitoksen ja Tullin, yhteistyö tehostaa erävalvontaa. Viranomaisten välistä yhteistoimintaa kehitettiin suurpetoihin liittyvän metsästysrikollisuuden paljastamisessa ja torjunnassa.

Erätarkastaja kiipeliässä.
Kuva: Kimmo Örn.

Hankkeen eräpartio.
Kuva: Jaakko Alalantela

METSÄSTYSRIKOSTEN TUTKINTA PARANI

Hankkeessa myös kehitettiin viranomaisten osaamista. Metsästysrikosten selvittämiseen liittyvä asiantuntemus oli heikentynyt poliisilaitoksissa. Jos poliisin rikostutkijalla ei ole koulutuksen, kokemuksen tai harrastuneisuuden kautta yhteyttä metsästyslain ja -asetuksen säännöksiin, hän voi kokea vaikeaksi arvioida esimerkiksi sitä, ylittääkö jokin tapahtuma kynnyksen epäillä metsästysrikosta. Poliisin tutkinnalliset haasteet ovat vaikuttaneet siihen, että osa kansalaisista kokee metsästysrikosten tutkinnan olevan passiivista.

Hankkeessa kehitettiin myös valtakunnallinen täydennyskoulutus eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkinnoista. Koulutukseen osallistui vuosien 2023–2024 aikana noin 80 henkeä poliisista, rajavartiolaitoksesta ja Tullista sekä lisäksi syyttäjiä, käräjätuomareita ja valvontaeläinlääkäreitä. Itä-Suomen poliisilaitos vahvisti rikostutkintaansa eläinsuojelu- ja metsästysrikoksiin painottavilla rekrytoinneilla.

Partio. Kuva: Juha Tissari

Vuorovaikutus ja yhteistyö susialueilla

Yhteistyö ja keskustelu kansalaisten, petoyhdyshenkilöiden ja viranomaisten välillä lievittää suteen liittyvää pelkoa, huolta ja vahinkoja. Yhteistyön avulla tieto susikannasta ja koti- ja tuotantoeläinten suojaamisen hyvistä käytännöistä leviää.

Suomessa on verkostoja, joiden tehtävänä on välittää susitietoa paikallistasolta tutkijoille ja viranomaisille ja toisinpäin. Tällaisia verkostoja ovat petoyhdyshenkilöverkosto ja reviiiryhteistyöryhmät.

Petoyhdyshenkilöt ovat paikallisia ja koulutettuja vapaaehtoisia, yleensä metsästäjiä, jotka tarkastavat kansalaisten suurpetohavainnot ja kirjaavat ne Tassu-järjestelmään. Tassu-havainnot ovat suurpetojen kanta-arvioiden kivijalka. Lisäksi havainnoilla on tärkeä rooli esimerkiksi päätöksissä koulukyydeistä. Suomessa toimii noin 2 400 petoyhdyshenkilöä.

Reviiryhteistyöryhmät kokoavat esimerkiksi paikallisia kunnan, riistanhoitoyhdistyksen ja luonnon-suojeluyhdistyksen edustajia sekä karjankasvattajia keskustelemaan susiin liittyvistä kysymyksistä. Ryhmät jakavat ajankohtaista tilannekuvaa susitalanteesta alueella, suunnittelevat paikallisia toimenpiteitä sekä edistävät vuoropuhelua riistahallinnon, tutkimuksen ja kansalaisten välillä.

Tavoite

Vahvistaa petoyhdyshenkilöverkostoa uudistamalla tehtävän koulutusta sekä kehittää reviiiryhteistyöryhmien toimintaa.

Toimenpiteet

- Petoyhdyshenkilöiden koulutusmateriaali päivitettiin ja siirrettiin kaikille avoimeksi kurssiksi verkkoon.
- Reviiryhteistyöryhmille tuotettiin uudet työskentelyohjeet ja ryhmiä autettiin verkostoitumaan paikallisten toimijoiden kanssa. Reviiryhteistyöryhmille järjestettiin seminaareja joka vuosi.

Tassu-havainnot ovat suurpetojen kanta-arvioiden kivijalka.

Tulokset

PETOYHDYSHENKILÖIDEN KOULUTUS UUDISTUI JA AVAUTUI

Petoyhdyshenkilöiltä vaaditaan laajaa asiantuntemusta. Heillä täytyy olla monipuolista tietoa suurpedoista lajeina, osaamista lajien havainnointiin ja ymmärrystä petojen ja ihmisten rinnakkaiselosta. Petoyhdyshenkilöiden koulutus uudistettiin vastaamaan nykypäivän vaatimuksia. Peruskurssi avattiin kaikille avoimeksi Riistainfo.fi-sivustolla.

Jatkossa uusilta petoyhdyshenkilöiltä vaaditaan joko peruskurssin suorittamista verkossa tai riistakeskuksen järjestämään koulutukseen osallistumista. Myös tehtävässä jo toimivia on kannustettu tutustumaan materiaaliin ja päivittämään osaamistaan. Palautteen perusteella kurssi koettiin hyväksi, vaikka sisältöä ja käytettävyyttä voisi edelleen kehittää.

Koulutusmateriaaliin lisättiin uusia aiheita, kuten viestintä petoyhdyshenkilön tehtävässä, suurpetojen aiheuttamien kotieläinvahinkojen tunnistaminen ja DNA-näytekeräys.

Hankkeessa on aktiivisesti viestitty petoyhdyshenkilöverkostosta sosiaalisessa ja perinteisessä mediassa ja muistutettu kansalaisia havaintojen ilmoittamisen tärkeydestä.

Hankkeen aikana verkkokoulutuksen
suoritti yli 700 henkilöä

Linkki Riistahallinnon
Petoyhdyshenkilön
verkkokurssiin.

Petoyhdyshenkilön mittanauha ja sudenjalkia.
Kuva: Mikko Jokinen

Kuva: Roine Piirainen

REVIIRIYHTEISTYÖRYHMÄT SAIVAT TOIMINTAOHJEET JA AJANKOHTAISTA SUSITIETOA

Reviiriyhteistyöryhmät ovat osallistujiensa näköisiä. Monissa ryhmissä yhteistyö on vuosien saatossa asettunut vakiintuneelle uralle, jossa toimijat tuntevat toisensa ja keskustelu on monipuolista. Ryhmät ovat ideoineet ja toteuttaneet laajasti erilaisia toimenpiteitä. Ne ovat esimerkiksi kirjoittaneet tiedotteita paikallislehtiin, järjestäneet tupailtoja, laatineet lausuntoja ja jakaneet tietoa petovahinkojen ennaltaehkäisystä.

Päivitetty toimintaohje kuvaa, miten reviiriyhteistyöryhmiä voidaan perustaa uusille susireviireille, toimii ryhmien taustoituksena, antaa esimerkkejä toimenpiteistä ja edistää tiedonjakoa.

Ryhmille järjestettiin vuosittainen seminaarikiertue, jossa hankkeen väki kiersi kertomassa ajankohtaisista susiaiheista ja kuulemassa ryhmien terveisiä. Seminaarit saivat hyvää palautetta.

Reviiriyhteistyöryhmät ovat osallistujiensa näköisiä.

PETOYHDYSHENKILÖIDEN NÄKEMYKSIÄ KARTOITETTIIN

Petoyhdyshenkilöverkoston jatkuva kehittäminen on tärkeää. Verkosto toimii aktiivisena osana maaseutuyhteisöä ja on merkittävä sillanrakentaja eri toimijoiden välillä. Paikallisella tasolla petoyhdyshenkilö nähdään usein uskottavampana ja helpommin lähestyttävänä asiantuntijana kuin etäiset hallinnon edustajat.

Hankkeen aikana toteutettiin opinnäytetyö, jossa kysyttiin petoyhdyshenkilöiltä verkoston toiminnasta, heidän kohtaamistaan haasteista, motivaatiosta ja kehitystarpeista. Kyselyyn vastasi 1 127 petoyhdyshenkilöä.

Kyselyn mukaan petoyhdyshenkilöitä motivoi suurpetojen havainnointi, riistatiedon kerääminen ja kestävä metsästyksen varmistaminen. Petoyhdyshenkilötoiminnan haasteiksi tunnistettiin vapaaehtoisten ikääntyminen ja arvostuksen puute. Verkosto on monelle kansalaiselle tuntematon, mikä vähentää kansalaisilta saatuja havaintoja. Lisäksi osa vastaajista kritisoi Luken kanta-arvioita.

Reviiriyhteistyöryhmän seminaari. Kuva: Mirja Rantala

Mallinnustyökalut suden kannanhoitoon

Matemaattinen malli on kuin pienoismalli eläinyhteisön toiminnasta. Sen avulla voidaan hahmottaa lajien monimutkaisia vuorovaikutussuhteita ja ottaa ne huomioon suteen liittyvissä päätöksissä.

Suomen luontoon kuuluvat niin suurpedot (eli karhu, susi, ilves ja ahma) kuin sorkkaeläimetkin, (kuten hirvi, valkohäntäpeura, metsäkauris ja metsäpeura). Lajit ovat vuorovaikutuksessa keskenään: toiset saalistavat toisia, toiset kilpailevat esimerkiksi ravinnosta. Monilajinen kannanhoito huomioi lajien keskinäiset riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteet. Esimerkiksi hirvenmetsästyksen suunnittelussa huomioidaan, että susi ja karhu saalistavat hirviä.

Voi olla suhteellisen yksinkertaista hahmottaa, miten susilauma vaikuttaa reviirinsä hirviin. Mutta mitä jos samalla alueella elää myös karhuja tai valkohäntäpeuroja? Mitä tapahtuu susille, jos hirven metsästyskiintiötä muutetaan? Mitä enemmän yhtälöön lisätään lajeja, alueita tai muita yksityiskohtia, sitä vaikeampaa kokonaiskuvan hahmottaminen on.

Matemaattinen malli on aivojen jatke. Mallinnus, matematiikka ja tietokoneohjelmointi ovat apuvälineitä koostamaan tietoa, jota muuten olisi vaikeaa käsittää. Jos malli on rakennettu riittävän tarkaksi kuvaukseksi nykytilanteesta, sitä voidaan käyttää ennustamaan tulevaa ja arvioida päätösten seurauksia eläinyhteisössä.

Tavoite

Kehittää tietomassojen yhdistämiseen ja hahmottamiseen kaksi työkalua viranomaisien, hallinnon ja päättäjien työn tueksi. Näistä ensimmäinen havainnollistaa erilaisten kannansäätelytoimien vaikutusta hirvieläin- ja suurpetokantojen kannanvaihteluun ja toinen kokoaa suteen liittyvää tietoa erävalvontaviranomaisien tueksi.

Toimenpiteet

- Hankkeessa rakennettiin monilajipeli eli malli, joka havainnollistaa erilaisten kannansäätelytoimien vaikutusta hirvieläin- ja suurpetokantojen kannanvaihteluun. Monilajipeli on kaikille avoin verkossa. lukepopulation.shinyapps.io/monilajipeli3/
- Erävalvonnan tueksi ja susien aiheuttamien erilaisten konfliktien ennalta estämiseen luotiin viranomaistyökalu.

Hirvi. Kuva: Pentti Sormunen

Tulokset

MONILAJIPELI KUVAA LAJIEN MUODOSTAMAA RAVINTOVERKKOA

Monilajipeli on vuorovaikutteinen työkalu, jossa käyttäjä voi valita kaksi hirvieläinlajia ja kaksi niistä saalistavaa suurpetoa ja kokeilla erilaisia tilanteita: esimerkiksi mitä tapahtuisi, jos eläimiä ei metsästettäisi lainkaan tai jos jokin laji katoaisi alueelta. Käyttäjä voi myös asettaa toivotut tavoitekoot hirvieläimille ja suurpedoille ja tarkastella, voiko kaikkien lajien tavoitteet saavuttaa samanaikaisesti.

Monilajipeli antaa yleiskuvan siitä, kuinka monilajinen kannanhoito toimii ja millaisia vuorovaikutuksia lajien välillä voi esiintyä. Peli on suunnattu erityisesti metsästyksen suunnittelijoille ja muille aiheesta kiinnostuneille.

Vaikka monilajipeli havainnollistaa eläinten välisen ravintoverkon toimintaa, se perustuu yksinkertaistuksiin. Peli ei sovellu suoraan käytännön metsästyssuunnitteluun.

Monilajipeli antaa yleiskuvan siitä,
kuinka monilajinen kannanhoito
toimii ja millaisia vuorovaikutuksia
lajien välillä voi esiintyä.

Metsäpeura. Kuva: Hannu Huttu

MONILAJIPELI SUUNNITELTIIN YHTEISTYÖSSÄ JA SITÄ ON ESITELTY LAAJASTI

Monilajipelin suunnitteluun osallistui monipuolinen joukko sidosryhmiä. Edustettuina olivat viranomaiset, hallinto, luonnonsuojelu, metsästys, poronhoito ja kotieläintuotanto. Kahdessa yhteisessä tapaamisessa puntaroitiin, mihin haasteisiin työkalun pitäisi vastata sekä mitä muuttujia ja toimenpiteitä työkalu mittaa.

Monilajipeliä esiteltiin ja hyödynnettiin riistakeskuksen järjestämissä kokouksissa hirvitalousalueilla. Kokouksia järjestettiin alueellisille riistaneuvostoille ja muille sidosryhmille, ja peliä esiteltiin myös hirvikannan verotussuunnittelun kokouksissa ja muissa koulutustilaisuuksissa. Vuosina 2021–2024 eri tilaisuuksiin osallistui yhteensä noin 2 200 henkeä.

Riistakeskuksen henkilöstö arvioi, että monilajipelistä saatiin jonkin verran apua suurriistalajien vuorovaikutussuhteiden havainnollistamiseen. Peto- ja saalislajien monipuolinen joukko sekä eläinkantoihin vaikuttavat useat tekijät tekevät työkalusta kuitenkin haastavan ottaa haltuun.

VIRANOMAISTYÖKALU HELPOTTAA SUSIIN LIITTYVÄÄ ERÄVALVONTAA

Viranomaistyökalu on käytössä osalla poliisin, Metsähallituksen, rajavartiolaitoksen ja tullin työntekijöistä. Vaikka työkalu on kehitetty Lukessa, työkaluun on pääsy vain teknisillä pääkäyttäjillä.

Työkalu kokoaa kartalle aineistot, jotka erävalvontaviranomaisten on aiemmin täytynyt hakea eri järjestelmistä. Tällaisia aineistoja ovat esimerkiksi susihavainnot, kanta-arvion susireviirit, DNA-analysien tulokset ja susihavaintojen arviointi etäisyys asuinrakennuksista.

Viranomaistyökalun tarkempi sisältö on salassa pidettävää Julkisuuslain 24 § 4 kohdan mukaan kuten moni muukin poliisin ja muiden lainvalvojien käyttämä järjestelmä.

MALLINNUS KEHITTYY RIISTA-ALALLA

SusiLIFE-hankkeen aloittama työ mallintamisen kehittämiseksi riista-alalla jatkuu muissa hankkeissa. Luke on kehittänyt monilajipelin taustalla olevaa matemaattista mallia yksityiskohtaisemmaksi ja paremmin luonnossa tapahtuvia ilmiöitä kuvaavaksi. Tavoitteena on, että malli ennustaa lajien alueellisia tiheyksiä Suomessa useita vuosia eteenpäin.

Mallin toimivuus vaatii tutkimustietoa eläinten ekologiasta. Tietoa saadaan esimerkiksi kenttä-tutkimuksista, joissa pannaotetaan metsäkauriita, valkohäntäpeuroja ja ilveksiä. Tarkoitus on selvittää esimerkiksi, miten pedot vaikuttavat saalislajien lisääntymiseen, vasojen selviytymiseen ja liikkumiseen alueella. Tietoa käytetään muun muassa tarkentamaan mallien tuottamia ennusteita.

Karhu ja vaivaiskoivut. Kuva: Mari Tikkunen

Viestintä

Tiedolla on tärkeä rooli sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa että käytännön rinnakkaiselossa suden kanssa. Tieto siitä, mistä saa apua ja tukea, ja miten kotieläimiään voi itse suojata, auttaa ihmisiä pärjäämään susireviirillä.

Keskustelu sudesta on tunteikasta ja täynnä erilaisia väitteitä sudesta eläimenä, politiikasta ja tutkimuksesta. Tiedon tulvassa voi olla vaikeaa hahmottaa, mikä on totta ja ajantasaista.

Kansalaisten tiedonjano susista on suuri. Noin 70 prosenttia poronhoitoalueen eteläpuolella asuvasta aikuisväestöstä kertoo lukeneensa viimeisen vuoden aikana susiuutisen. Ei ihme, sillä sudesta julkaistaan Suomessa keskimäärin 2 600 verkkouutista vuodessa. Se tarkoittaa vähintään noin 50 susiuutista joka viikko!

Tavoite

Vahvistaa kansalaisten osallisuutta susiasioiden hoidossa ja seurannassa, tarjota susialueiden asukkaille tietoa ja tukea, edistää rakentavaa vuoropuhelua sidosryhmien kanssa ja tuoda tutkittu tieto yhä vahvemmin osaksi julkista keskustelua.

Toimenpiteet

- Hankkeen etenemisestä ja tuloksista viestittiin verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, perinteisessä mediassa ja monilla muilla keinoilla.
- Hankkeessa rakennettu mediamonitori seurasi ja luokitteli susiuutisia tekoälyn avulla.
- Koulumateriaali esitteli suomalaiset suurpedot lapsille. Riistakeskuksen ja SLL Uusimaan asiantuntijat tekivät kouluvierailuja ympäri Suomen.
- Toimittajille ja kansanedustajille järjestettiin susiaiheisia tilaisuuksia.
- Kansainvälisessä seminaarissa kuultiin oppeja rinnakkaiselosta ulkomailta ja sovellettiin näitä oppeja käytäntöön yhdessä suomalaisten sidosryhmien kanssa.
- SLL Uusimaa järjesti kaksi susiaiheista yleisötilaisuutta Länsi-Uudellamaalla.

Mediapäivä Björkössä. Kuva: Mari Lyly

Tulokset

HANKE TULI TUTUKSI SUSIALUEILLA JA TEKI YHTEISTYÖTÄ SIDOSRYHMIEN KANSSA

Hankkeen tärkeimmät sidosryhmät edustivat monipuolista joukkoa susialueiden ja maaseudun asukkaita, kotieläintilallisia, metsästäjiä ja luonnonsuojelijoita. Eri teemoissa tehtiin paljon yhteistyötä: yhteisiä maastoretkiä DNA-näytteiden perässä, valvontaviranomaisten yhteispartioita, susiaiheisia kylä- ja tupailtoja, työpajoja, kansainvälisiä seminaareja tai kokouksia etäyhteydellä.

Asiantuntijat osallistuivat erilaisiin paikallisiin ja alueellisiin tilaisuuksiin, antoivat haastatteluita toimittajille ja vastasivat monipuolisiin kansalaiskysymyksiin.

Sosiaalisen median kanavat toimivat paitsi tiedotusväylänä myös tärkeänä asiakaspalvelun ja vuorovaikutuksen keinona. Hanke sai toimintansa aikana runsaasti kysymyksiä, joihin vastattiin usean organisaation asiantuntijoiden avulla. Vastaukset toistuviin kysymyksiin julkaistiin verkkosivuilla (www.susilife.fi).

25 prosenttia poronhoitoalueen eteläpuolen aikuisväestöstä tunsikin hankkeen nimeltä vuonna 2024. Vielä suurempi osuus kertoi lukeneensa uutisia tai muuten kuulleensa hankkeen teemoista. Hanke ja sen työ oli tutumpaa susialueiden asukkaille kuin muualla asuville.

Yhteensä yli

3 200

seuraajaa eri sosiaalisen median tileillä

Hanketta on esitelty yli

240

tilaisuudessa noin

10 000

hengelle

Hanke ja sen työ oli tutumpaa susialueiden asukkaille kuin muualla asuville.

KOULUVIERAILUILLA TUTUSTUTTIIN SUOMEN NELJÄÄN SUURPETOON

Suurpetojen jäljillä
-koulumateriaalit

Karhua, ilvestä, sutta ja ahmaa esittelevään koulumateriaaliin kuului opettajan opas, esitteitä, videoita, diaesityksiä, julisteita ja tehtäviä. Koulumateriaali on saatavilla kaikille avoimesti [verkossa](#). Lisäksi opettajan oppaita ja jälkien tunnistamisesitteitä jaettiin yhteensä 283 oppilaitokseen. Palautteen perusteella opettajat olivat tyytyväisiä materiaaleihin ja kiittelivät erityisesti videoita sekä suurpetojen kohtaamista ja jälkien tunnistamista käsitteleviä osioita.

Riistakeskuksen suunnittelijoiden ja SLL Uusimaan kouluvierailuilla opittiin suurpetojen elämästä, ravinnosta ja tuntomerkeistä. Koululaiset pääsivät tunnistamaan petojen tassunjälkiä luonnolliseen mittakaavaan painetun jälkima-
ton avulla.

SUSILIFE TARJOSI TOIMITTAJILLE NÄKÖKULMIA JA RATKAISUJA

Hankkeessa järjestettiin Metsähallituksen johdolla yhdeksän mediatilaisuutta, sekä etäyhteydellä että kasvokkain. Toimittajat kutsuttiin kerran vuodessa kenttämatkalle susireviirille tai reviirin läheisyyteen.

Vuosina 2019–2024 hanke mainittiin nimeltä 944 uutisessa. Se tarkoittaa keskimäärin kolmea uutista joka viikko. Aina hanketta ei ole mainittu, vaikka uutinen koskisikin hankkeen teemoja tai työtä. Siksi teemat ovat todennäköisesti saaneet laajempaa näkyvyyttä, kuin mitä hankkeen nimen esiintymismäärä mediassa antaa ymmärtää.

Tilaisuuksiin osallistuneiden toimittajien mukaan SusiLIFE-hanke tarjosi tietoa, näkökulmia, uusia haastateltavia, kohtaamispaikkoja ja konkreettisia ratkaisuja.

Hankkeessa myös rakennettiin mediamonitorointiin työkaluja susiuutisoinnin seuraamiseen ja sisältöjen tarkasteluun. Seurantatyökalu, eli niin sanottu mediamonitori, esimerkiksi auttoi erottamaan susista kertovat uutiset niistä, joissa oli esimerkiksi mainittu sana sudenkuoppa tai kerrottu nuorista partiolaisista, sudenpennuista. Mediamonitori helpotti seurantaa siitä, miten ja kuinka usein susi näkyy uutisissa. Monitorin avulla hahmotettiin, että susiuutisten teemat, ajankohdat ja määrä noudattelevat joka vuosi samaa kaavaa; susista julkaistaan eniten uutisia talvikuukausina lumiseen aikaan.

Koulumateriaalit jaettu

283

oppilaitokseen

Vierailuja

149

koululuokassa

2 681

oppilaalle

944

artikkelia mediassa

30

julkaistua tiedotetta

135

toimittajaa osallistui
mediatilaisuuksiin

Mediamonitori helpotti seurantaa
siitä, miten ja kuinka usein susi
näkyy uutisissa.

Kouluvierailu. Kuva: Tiia Tuomisto

Kuva: Joona Kotilainen

Mitä suomalaiset ajattelevat susista?

SusiLIFE-hankkeen aikana susien määrä on lisääntynyt Suomessa. Uusia susireviirejä on muodostunut erityisesti Lounais- ja Länsi-Suomeen, joissa asutus on tiheää. Vaikka sudet kosketavat yhä useamman kansalaisen arkipäivää, mielipiteet susista ovat pysyneet vakaina.

Kansalaisten suhtautumista suteen kartoitettiin kahdessa kansalaiskyselyssä vuosina 2020 ja 2024. Kumpanakin vuonna kyselyyn osallistui 2 000 täysi-ikäistä Manner-Suomessa poronhoitoalueen eteläpuolella asuvaa suomalaista. Puolet vastaajista asui niin sanotuissa ”susikunnissa” eli kunnissa, joissa susista on viimeisen vuoden aikana tehty eniten havaintoja.

Noin 35 prosenttia pelkää paljon tai erittäin paljon suden kohtaamista luonnossa liikkueessaan. Sutta enemmän suomalaisia pelottavat karhun kohtaaminen tai punkit. Susikunnissa suden kohtaamista pelätään enemmän kuin muissa kunnissa.

Mitä arvaamattomampana eläimenä sutta pidetään, sitä voimakkaampaa pelko on. Useat uskovat, että susi voi menettää ihmisarkuutensa, jos se ei joudu pelkäämään ihmistä. Haaskaruokinnan epäillään vahvistavan ilmiötä.

Suurin osa alle 15-vuotiaiden lasten vanhemmista pitää sutta pienenä tai olemattomana riskinä lapsilleen, ja suurempia huolenaiheita ovat esimerkiksi tieliikenne tai tuntemattomat ihmiset.

Kuva: Katja Ronkainen

Susialueilla ulkoilevat koiranomistajat puolestaan pitävät sutta merkittävänä riskinä koiransa turvallisuudelle. Susien läsnäolo vaikuttaa harrastuksista eniten siihen, miten tai missä metsästystä harjoitetaan. Suden vaikutus marjastukseen ja sienestyskseen on puolestaan pienentynyt.

Kyselyiden välillä tuotanto- ja seuraeläinten omistajien huoli lieventyi susikunnissa.

Suden suojelun kannatus on vahvistunut viime vuosina. Noin 47 prosenttia suhtautuu suden suojeluun eriaistisen myönteisesti ja 30 prosenttia oman arviensa mukaan neutraalisti. Suuri osa kertoo suhtautuvansa suden suojeluun neutraalisti. He eivät joko koe tarpeelliseksi tai osaa muodostaa voimakasta mielipidettä suden metsästyksestä. Toisaalta 37 prosenttia on sitä mieltä, että susia on viimeisen viiden vuoden aikana metsästetty liian vähän.

Noin 7–10 prosenttia kansalaisista hyväksyy suden laittoman pyynnin, kun taas 20–25 prosenttia torjuu laittomuudet täysin tilanteesta riippumatta. Susikunnissa laittomuudet täysin hyväksyvien osuus on pienentynyt, mutta useammat vastaajista ovat epävarmoja tai haluttomia ottamaan kantaa.

Lue lisää raportista
Kansalaiset ja susi.
[http://urn.fi/
URN:ISBN:978-952-
380-989-5](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-989-5)
(Pellikka ja Ala-Kurikka,
2024)

Kuva: Niko Pekonen

SusiLIFE-hankkeen tärkeimmät tulokset

A lueilla, joilla ihminen ja susi jakavat elinympäristön, esiintyy lähes poikkeuksetta haasteita ja kiistoja susiin liittyvistä päätöksistä. Missä susi saa elää? Kuinka paljon susia saa olla? Susikonfliktia on luonnehdittu ”pirulliseksi ongelmaksi”, eli vaikeasti ratkaistavaksi kokonaisuudeksi, jossa kietoutuvat yhteen erilaiset tarpeet, intressit ja arvot.¹ Susikysymys on kuin solmu, jota yritetään avata vetämällä naruista eri suuntiin.

Susikanta kasvoi SusiLIFE-hankkeen aikana. Kanta on vahvistunut erityisesti Lounais-Suomessa eli siellä, missä asutus on tiheää.

Viime vuosina suurpedoista – erityisesti sudesta, mutta myös karhusta ja ilveksestä – on käyty vilkasta keskustelua politiikassa. Kansalaisaloite vuonna 2020 ja hallitusohjelma vuonna 2023 edistivät suden kannanhoidollisen metsästyksen sallimista Suomessa. Suomalaisessa sutta koskevassa mediakeskustelussa yleisimmät teemat ovat hankkeen mediamonitorin mukaan politiikka ja keskustelu suden metsästämisestä.

Vaikka susikannan kasvu ja kärjekäs poliittinen keskustelu olisivat voineet muuttaa kansalaisten asenteita negatiivisemmiksi, näin ei hankkeen aikana tapahtunut. Vaikka suteen liittyvät ongelmat eivät ratkenneet, EU LIFE -rahoituksen turvin pystyttiin keskittymään olennaiseen: susialueiden asukkaiden tukemiseen, rinnakkaiselon edistämiseen konkreettisilla työkaluilla ja tehokkaaseen viestintään. SusiLIFE tuki laajasti suden kannanhoitosuunnitelmassa listattujen toimenpiteiden toteutusta.²

¹ Bisi, J. (2010). Suomalaisen susikonfliktin anatomia.

² Suomen susikannan hoitosuunnitelma (2019. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:24. urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-014-4

Suteen liittyvät käytännön haasteet, kuten **kotieläinvahingot**, ovat paikallisia. Susireviireillä asuvien tuki on parhaimmillaan jalkautuvaa ja intensiivistä paikallistason työtä, jossa päästiin SusiLIFE-hankkeessa hyvään alkuun riistakeskusten suunnittelijoiden ja poliisin ja erätarkastajan partion ansiosta. Hanke toi Suomeen uusia kotieläinten suojausmenetelmiä, ja paikallistason työ susialueiden asukkaiden neuvonnan ja tuen parissa sai hyvää palautetta.

Vaikka työ kotieläintilojen parissa oli arvokasta, ei kolmen suunnittelijan työpanos ollut riittävä susivahinkojen määrän vähentämiseksi koko Suomen mitta-kaavassa. Työlle on tiedossa jatkoa Suomen riistakeskuksessa maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella. Jotta työ on resurssitehokasta, tulee hallinnon ja viranomaisten tehdä organisaatorajat ylittävää yhteistyötä paikallis-, alue- ja maakuntatasolla.

Poliisin ja erätarkastajan partio Itä-Suomessa oli uudenlainen viranomaisten yhteistyön malli. Partio tuki paikallisia ja raivasi tilaa keskustelulle susiin kohdistuvasta laittomasta tappamisesta.

Hankkeen suurimmat onnistumiset löytyvät sieltä, missä ihmiset ovat **kohdanneet** kasvotusten ja työskennelleet yhdessä ongelmien ratkaisemiseksi, olipa kyse sitten suden toistuvien pihavierailujen ratkaisemisesta tai lampaiden suojaamisesta perinnemaisemassa. Myös toimittajille, kansanedustajille ja susireviirialueiden asukkaille järjestetyt tapahtumat koettiin arvokkaiksi kohtaamispaikoiksi tiedonvaihtoon. Oma lukunsa olivat riemukkaat kouluvierailut kiehtovien suurpetojen äärellä!

SusiLIFE-hanke onnistui monipuolistamaan suteen liittyvää **mediakeskustelua**, luomaan suhteita paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden välille sekä vahvistamaan tutkimuslaitoksen ja riistahallinnon faktapohjaista viestintää.

Hankkeen myötä suden **DNA-näytekeräys** tunnetaan aiempaa paremmin, ja sen arvo ja tärkeys tunnistetaan sellaisissakin sidosryhmissä, jotka ovat esimerkiksi suden metsästyksen ja suojelun osalta keskenään erimielisiä.

Metsästyskoirien **susisuojaliivit** todettiin sopiviksi suomalaisiin olosuhteisiin. Susisuojaliivejä oli jonkin verran käytössä jo ennen hanketta, mutta hankkeen kokeilu ja sen saama näkyvyys mediassa avasivat suojaliivien mahdollisuuksia suomalaisille metsästäjille aiempaa laajemmin. Nähtäväksi jää, vakiinnuttavatko susisuojaliivit paikkansa metsästyskoiraharrastajien parissa.

SusiLIFE